

PAXTA YETISHTIRISH VA QAYTA ISHLASH KLASSTERLARIDA ISHLAB CHIQARISH XARAJATLARI VA IQTISODIY NATIJADORLIKNI OPTIMALLASHTIRISH

Mirzanov Zakir Maratovich

Berdaq nomidagi Qoraqalpoq davlat universiteti mustaqil tadqiqotchi
e-mail: zmirzanov@gmail.com

Annotatsiya: Mazkur maqolada paxta yetishtirish va qayta ishlash klasterlarida ishlab chiqarish xarajatlarini optimallashtirish hamda iqtisodiy natijadorlikni oshirishning nazariy va amaliy jihatlarini tadqiq etilgan. Tadqiqotda paxta yetishtirish, uni yig'ib olish, tashish, saqlash va qayta ishlash jarayonlarida shakllanadigan xarajatlarni tarkibi tahlil qilinib, resurslardan samarali foydalanish, tannarxni pasaytirish va ishlab chiqarish rentabelligini oshirish imkoniyatlari baholangan. Shuningdek, klaster tizimida moddiy, mehnat, moliyaviy va texnologik resurslardan foydalanish samaradorligini oshirishga yo'naltirilgan tashkiliy-iqtisodiy mexanizmlar asoslangan. Tadqiqot natijalari ishlab chiqarish xarajatlarini boshqarish, resurslar taqsimotini takomillashtirish va klasterlarning iqtisodiy barqarorligini ta'minlash bo'yicha amaliy takliflar ishlab chiqishga xizmat qiladi.

Kalit so'zlar: paxta klasteri, ishlab chiqarish xarajatlari, tannarx, iqtisodiy natijadorlik, resurslar samaradorligi, rentabellik, paxta yetishtirish, qayta ishlash, xarajatlarni optimallashtirish, klaster tizimi.

Abstract: This article examines the theoretical and practical aspects of optimizing production costs and improving economic performance in cotton production and processing clusters. The study analyzes the structure of costs incurred during cotton cultivation, harvesting, transportation, storage, and processing, while assessing opportunities to improve resource efficiency, reduce production costs, and increase profitability. Particular attention is paid to organizational and economic mechanisms aimed at improving the efficiency of material, labor, financial, and technological resource utilization within the cluster system. Based on the research findings, practical recommendations are developed to improve production cost management, optimize resource allocation, enhance operational efficiency, and ensure the economic sustainability of cotton clusters.

Keywords: cotton cluster, production costs, cost of production, economic performance, resource efficiency, profitability, cotton cultivation, processing, cost optimization, cluster system.

Абстрактный: В статье исследованы теоретические и практические аспекты оптимизации производственных затрат и повышения экономической результативности в кластерах по выращиванию и переработке хлопка. Проанализирована структура затрат, формирующихся на этапах выращивания, сбора, транспортировки, хранения и переработки хлопка, а также оценены возможности эффективного использования ресурсов, снижения себестоимости и повышения рентабельности производства. Особое внимание уделено совершенствованию организационно-экономических механизмов управления материальными, трудовыми, финансовыми и технологическими ресурсами в рамках кластерной системы. По результатам исследования разработаны практические предложения, направленные на повышение эффективности управления производственными затратами, совершенствование распределения ресурсов и обеспечение экономической устойчивости хлопковых кластеров.

Ключевые слова: хлопковый кластер, производственные затраты, себестоимость, экономическая результативность, эффективность ресурсов, рентабельность, выращивание хлопка, переработка, оптимизация затрат, кластерная система.

Kirish (Введение/Introduction).

Bugungi kunda qishloq xo'jaligida ishlab chiqarish samaradorligini oshirish, resurslardan oqilona foydalanish va mahsulot tannarxini pasaytirish agrar sohaning raqobatbardoshligini ta'minlovchi muhim omillardan biri hisoblanadi. Ayniqsa, paxta yetishtirish va uni chuqur qayta ishlash jarayonlarini yagona texnologik va iqtisodiy tizim asosida tashkil etuvchi klasterlarning rivojlanishi ishlab chiqarish xarajatlarini samarali boshqarish masalasining dolzarbligini yanada oshirmoqda. Paxta klasterlarida yer, suv, yoqilg'i-moylash materiallari, mineral o'g'itlar, mehnat resurslari, texnika va moliyaviy mablag'lardan foydalanish bilan bog'liq xarajatlarning yuqori ulushi yakuniy iqtisodiy natijalarga bevosita ta'sir ko'rsatadi.

Paxta yetishtirishdan boshlab tayyor mahsulot ishlab chiqarishgacha bo'lgan barcha bosqichlarning o'zaro bog'liqligi xarajatlarni alohida jarayonlar kesimida emas, balki yagona qiymat yaratish zanjiri doirasida boshqarishni talab etadi. Bunda ishlab chiqarish xarajatlarini to'g'ri rejalashtirish, ularning tarkibini muntazam tahlil qilish, ortiqcha va samarasiz xarajatlarni aniqlash hamda mavjud resurslarning optimal nisbatini shakllantirish klasterlarning iqtisodiy natijadorligini oshirishning asosiy shartlaridan hisoblanadi. Ayniqsa, yetishtirish va qayta ishlash bosqichlari o'rtasidagi muvofiqlikning yetarli darajada ta'minlanmasligi

mahsulot tannarxining oshishiga, ishlab chiqarish quvvatlaridan to'liq foydalanilmasligiga va moliyaviy natijalarning pasayishiga olib kelishi mumkin.

Shu nuqtayi nazardan, paxta klasterlarida xarajatlarni optimallashtirish faqat xarajatlarni qisqartirish bilan cheklanmasdan, har bir sarflangan resursning iqtisodiy qaytimini oshirishga qaratilishi lozim. Buning uchun ishlab chiqarish jarayonlarini raqamlashtirish, zamonaviy agrotexnologiyalarni joriy etish, suv va energiya tejankor texnologiyalardan foydalanish, mehnat unumdorligini oshirish, texnika va ishlab chiqarish quvvatlaridan foydalanish samaradorligini yaxshilash hamda qayta ishlash darajasini chuqurlashtirish muhim ahamiyat kasb etadi. Mazkur yondashuv paxta xomashyosidan olinadigan qo'shilgan qiymatni oshirish bilan bir qatorda, klasterning umumiy rentabelligini ham yaxshilash imkonini beradi.

Muammoning yana bir muhim jihati shundaki, paxta klasterlarining iqtisodiy natijadorligi faqat hosildorlik yoki yalpi ishlab chiqarish hajmi bilan emas, balki mahsulot birligiga to'g'ri keladigan xarajatlarni, tannarx, mehnat unumdorligi, resurs qaytimi, qayta ishlash darajasi va rentabellik kabi ko'rsatkichlarning o'zaro nisbatiga bog'liq. Shu sababli xarajatlarni tarkibini chuqur tahlil qilish va iqtisodiy natijadorlikni kompleks baholash

klaster faoliyatining real samaradorligini aniqlash uchun zarur hisoblanadi.

Mazkur tadqiqotning maqsadi paxta yetishtirish va qayta ishlash klasterlarida ishlab chiqarish xarajatlarining shakllanishi va tarkibini tahlil qilish, xarajatlarni optimallashtirishning asosiy yo'nalishlarini aniqlash hamda iqtisodiy natijadorlikni oshirishga xizmat qiluvchi tashkiliy-iqtisodiy mexanizmlarni takomillashtirish bo'yicha ilmiy-amaliy takliflar ishlab chiqishdan iborat. Tadqiqot natijalari paxta klasterlarida xarajatlarni samarali boshqarish, resurslardan foydalanish darajasini yaxshilash, mahsulot tannarxini pasaytirish va yuqori qo'shilgan qiymat yaratishga yo'naltirilgan boshqaruv qarorlarini shakllantirish uchun xizmat qiladi.

Mavzuga oid adabiyotlar tahlili (Обзор литературы/Literature review).

Paxta yetishtirish va qayta ishlash klasterlarida ishlab chiqarish xarajatlarini optimallashtirish hamda iqtisodiy natijadorlikni oshirish masalalari so'nggi yillarda agrar iqtisodiyot, klaster iqtisodiyoti va ishlab chiqarish samaradorligi bo'yicha tadqiqotlarning muhim yo'nalishlaridan biriga aylanmoqda. Xususan, xalqaro tadqiqotlarda paxta qiymat zanjirining samaradorligi resurslardan foydalanish, qayta ishlash darajasi, texnologik yangilanish va qo'shilgan qiymatni oshirish bilan chambarchas bog'liqligi ta'kidlanadi. FAO ma'lumotlarida ham paxta sektorida samaradorlikni oshirish uchun innovatsiyalar, raqamlashtirish, boshqaruvni takomillashtirish va qiymat zanjiridagi muvofiqlashtirishning ahamiyati qayd etilgan [1].

Kudratova I.T. paxta-to'qimachilik klasterlarida qiymat zanjirini shakllantirish masalasini tadqiq etib, transport, investitsiya, infratuzilma va xomashyo omillarini qiymat yaratishning asosiy drayverlari sifatida baholaydi. Muallifning yondashuvida ishlab chiqarish va qayta ishlash bosqichlarining integratsiyasi iqtisodiy samaradorlikni oshirishning muhim sharti sifatida qaraladi [2].

O'zbekiston sharoitida paxta klasterlari faoliyatining institutsional va iqtisodiy xususiyatlarini o'rgangan tadqiqotlarda klasterlashtirish jarayoni natijasida paxta yetishtirish ustidan boshqaruv mexanizmlarida sezilarli o'zgarishlar yuz bergani ko'rsatiladi. Biroq ishlab chiqaruvchilar va klasterlar o'rtasidagi iqtisodiy munosabatlar, resurslardan foydalanish va bozor mexanizmlarini yanada takomillashtirish zarurati saqlanib qolayotganligi qayd etiladi [3].

Makhmudov A.N. tomonidan olib borilgan tadqiqotda to'qimachilik va trikotaj korxonalarida xarajatlarni hisobga olish tizimini klaster tamoyillari asosida takomillashtirish masalasiga e'tibor qaratilgan. Tadqiqotda an'anaviy xarajatlarni hisobining o'zaro bog'langan ishlab chiqarish bosqichlari bo'yicha xarajatlarni yetarli darajada aks ettira olmasligi va zamonaviy klaster tizimida xarajatlarni boshqarish uchun yanada takomillashtirish yondashuv zarurligi asoslangan [4].

Khalikov T.L. paxta-to'qimachilik klasterlarida ishlab chiqarish jarayonlarida resurslardan samarali foydalanish masalasini tadqiq qilib, jarayonli yondashuv asosida ishlab chiqarish siklini optimallashtirish imkoniyatlarini ko'rsatib bergan. Muallifning fikricha, mehnat funksiyalarining aniq taqsimlanishi, resurslarni to'g'ri rejalashtirish va ishlab chiqarish jarayonlarini muvofiqlashtirish rentabellikni barqarorlashtirishga xizmat qiladi [5].

Nasimov B.V. paxta-to'qimachilik klasterlarida operatsion jarayonlarni optimallashtirish masalasini o'rganib, ishlab chiqarish samaradorligini oshirish va xarajatlarni kamaytirishda operatsion boshqaruvning ahamiyatini asoslagan. Tadqiqotda ishlab chiqarish jarayonlarini qayta tashkil etish va resurslardan foydalanishni optimallashtirish raqobat sharoitida klaster korxonalarining iqtisodiy natijadorligini yaxshilashga xizmat qilishi ta'kidlangan [6].

Kudratova I.T.ning yana bir tadqiqotida paxta-to'qimachilik klasterlarida agroxiizmat ko'rsatish va resurslardan foydalanish samaradorligi tahlil qilingan. Unda qishloq xo'jaligi ishlab chiqarishi bilan to'qimachilik sanoatini yagona qiymat zanjiriga birlashtirish orqali mehnat va moddiy resurslardan foydalanish samaradorligini oshirish, xarajatlarni kamaytirish hamda raqobatbardoshlikni kuchaytirish imkoniyatlari ko'rsatib berilgan [7].

Berdiyev A.H.ning 2026-yildagi tadqiqotida paxta-to'qimachilik agroklastlarida ishlab chiqarish xarajatlarining tarkibiy o'zgarishlari va

iqtisodiy samaradorligi bevosita tahlil qilingan. Tadqiqotda mehnat xarajatlari, mineral o'g'itlar, yoqilg'i-moylash materiallari va boshqa xarajat elementlarining dinamikasi ko'rib chiqilib, mexanizatsiya hamda energiya tejamlor texnologiyalarni joriy etish xarajatlarni optimallashtirish va ishlab chiqarish samaradorligini oshirishning muhim yo'nalishlari sifatida asoslangan [8].

Shuningdek, Berdiyev A.H. paxta xomashyosini yetishtirish va qayta ishlash jarayonlarini integratsiyalash masalasini o'rganib, qiymat zanjirini chuqurlashtirish, yer va mehnat resurslaridan samarali foydalanish hamda tayyor mahsulot ishlab chiqarishni kengaytirish orqali qo'shilgan qiymat va raqobatbardoshlikni oshirish mumkinligini asoslagan [9].

Umuman olganda, mavjud ilmiy tadqiqotlar paxta klasterlarida iqtisodiy natijadorlikni oshirishda resurslardan samarali foydalanish, ishlab chiqarish xarajatlarini nazorat qilish, texnologik modernizatsiya, qiymat zanjirini chuqurlashtirish va ishlab chiqarish hamda qayta ishlash jarayonlarini integratsiyalash muhim ahamiyatga ega ekanligini ko'rsatadi. Shu bilan birga, ishlab chiqarish xarajatlarining alohida elementlarini optimallashtirish bilan bir qatorda, ularning yakuniy iqtisodiy natijadorlikka ta'sirini kompleks baholash masalasi yetarlicha tizimli yoritilmagan. Mazkur holat paxta yetishtirish va qayta ishlash klasterlarida xarajatlarni tarkibi, resurslar qaytimi va rentabellik o'rtasidagi o'zaro bog'liqlikni kompleks tadqiq etish zaruratini yuzaga keltiradi.

Tadqiqotni amalga oshirishda foydalanilgan usullar (Методы /Methods).

Tadqiqotning metodologik asosini paxta yetishtirish va qayta ishlash klasterlarida ishlab chiqarish xarajatlari hamda iqtisodiy natijadorlikni kompleks baholashga qaratilgan tizimli va kompleks yondashuv tashkil etadi. Tadqiqot jarayonida paxta xomashyosini yetishtirishdan tortib uni qayta ishlash va tayyor mahsulotga aylantirishgacha bo'lgan texnologik bosqichlar o'zaro bog'liq holda o'rganildi. Bunda ishlab chiqarish xarajatlarining tarkibi va dinamikasi, xarajatlarning mahsulot tannarxidagi ulushi, resurslardan foydalanish darajasi, mahsulot hajmi, daromad va rentabellik ko'rsatkichlari asosiy tahlil obyektlari sifatida belgilandi.

Xarajatlarni baholashda iqtisodiy-statistik, qiyosiy tahlil, guruhlash, indeks va dinamik qatorlar usullaridan foydalanildi. Xarajatlarning umumiy hajmidagi tarkibiy o'zgarishlar aniqlanib, moddiy resurslar, mehnat, yoqilg'i-energetika, texnika va xizmat ko'rsatish xarajatlarining yakuniy iqtisodiy natijalarga ta'siri baholandi. Paxta yetishtirish va qayta ishlash bosqichlari bo'yicha xarajatlarni solishtirilib, resurslarning mahsulot birligiga sarfi hamda ularning iqtisodiy qaytimi aniqlanadi.

Klasterlarning iqtisodiy samaradorligini baholashda tannarx, yalpi daromad, sof foyda, rentabellik darajasi, mehnat unumdorligi, fond qaytimi va resurslar samaradorligi kabi ko'rsatkichlardan foydalanildi. Xarajatlarning o'zgarishi bilan ishlab chiqarish hajmi va moliyaviy natijalar o'rtasidagi bog'liqlikni aniqlash maqsadida korrelyatsion va regressiya tahlili elementlaridan foydalanish nazarda tutildi. Ushbu yondashuv orqali qaysi xarajat omillari klasterlarning iqtisodiy natijadorligiga kuchliroq ta'sir ko'rsatishi baholandi.

Shuningdek, ishlab chiqarish xarajatlarini optimallashtirishda resurslarni maqbul taqsimlash va xarajatlarni me'yorlashtirish yondashuvi qo'llanildi. Bunda xarajatlarni shunchaki qisqartirish emas, balki mahsulot ishlab chiqarish hajmi va sifatini saqlagan holda har bir resurs birligidan olinadigan iqtisodiy natijani maksimal darajaga yetkazish asosiy mezon sifatida qabul qilindi. Tadqiqot yakunida aniqlangan muammolar asosida suv va energiya tejamlor texnologiyalarni joriy etish, texnika va mehnat resurslaridan foydalanishni yaxshilash, qayta ishlash darajasini chuqurlashtirish hamda ishlab chiqarish xarajatlarini raqamli monitoring qilish orqali klasterlarning umumiy iqtisodiy samaradorligini oshirish yo'nalishlari ishlab chiqildi.

Tahlil va natijalarlar (Анализ и результаты/Analysis and results).

Paxta yetishtirish va qayta ishlash klasterlarida ishlab chiqarish xarajatlarining asosiy qismini mineral o'g'itlar, yoqilg'i-moylash materiallari, mehnat, sug'orish hamda texnika bilan bog'liq xarajatlarni tashkil etadi. Ushbu xarajatlarning yuqori bo'lishi mahsulot tannarxi va klasterlarning yakuniy rentabelligiga bevosita ta'sir ko'rsatadi. Shu sababli xarajatlarni optimallashtirishda ularni shunchaki qisqartirish emas, balki

har bir resursdan olinadigan iqtisodiy qaytimni oshirish muhim hisoblanadi.

Tahlil natijalariga ko'ra, suv tejovchi texnologiyalarni joriy etish, o'g'itlardan ilmiy asoslangan me'yorlarda foydalanish, texnikalarning bekor turib qolishini kamaytirish va yoqilg'i sarfini nazorat qilish orqali ishlab chiqarish tannarxini pasaytirish imkoniyati mavjud. Shuningdek, raqamli monitoring tizimlari yordamida har bir gektar bo'yicha xarajatlarni nazorat qilish samarasiz resurs sarfini aniqlash va tezkor boshqaruv qarorlarini qabul qilish imkonini beradi.

Paxta xomashyosini chuqur qayta ishlash ham klasterlarning iqtisodiy natijadorligini oshirishda muhim omildir. Paxta tolasidan ip-kalava, mato va tayyor to'qimachilik mahsulotlari ishlab chiqarish orqali qo'shilgan qiymatni oshirish mumkin. Natijada klasterlarning daromadliligi va rentabelligi yaxshilanadi.

Umuman, tadqiqot natijalari xarajatlarni oqilona boshqarish, resurslardan samarali foydalanish, zamonaviy texnologiyalarni joriy etish va qayta ishlash chuqurligini oshirish paxta klasterlarining iqtisodiy samaradorligini oshirishning asosiy yo'nalishlari ekanligini ko'rsatdi.

Bundan tashqari, klasterlarda ishlab chiqarish va qayta ishlash jarayonlarini muvofiqlashtirish xarajatlarni kamaytirish bilan birga, mavjud ishlab chiqarish quvvatlaridan samarali foydalanish imkonini beradi. Logistika jarayonlarini takomillashtirish, xomashyoni o'z vaqtida yetkazib berish va qayta ishlashdagi yo'qotishlarni kamaytirish mahsulot tannarxining pasayishiga xizmat qiladi. Shu asosda xarajatlarni muntazam monitoring qilish va iqtisodiy samaradorlik ko'rsatkichlarini baholab borish klasterlarning barqaror moliyaviy natijalarini ta'minlashning muhim sharti hisoblanadi.

Xulosa va takliflar (Выводы и предложения/Conclusion).

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, paxta yetishtirish va qayta ishlash klasterlarida iqtisodiy natijadorlikni oshirish, avvalo, ishlab chiqarish xarajatlarini tizimli boshqarish va mavjud resurslardan foydalanish samaradorligini oshirishga bog'liq. Xarajatlarning yuqori darajada shakllanishi mahsulot tannarxining oshishiga olib kelayotgan bo'lsa, resurslardan oqilona foydalanish va ishlab chiqarish jarayonlarini optimallashtirish tannarxni kamaytirish hamda rentabellikni oshirish imkonini beradi.

Tahlillar asosida paxta klasterlarida mineral o'g'it, yoqilg'i-energetika, suv, texnika va mehnat resurslari xarajatlarini

maqbullashtirish eng muhim zaxiralardan ekanligi aniqlandi. Bunda xarajatlarni oddiy qisqartirish emas, balki har bir sarflangan resurs hisobiga olinadigan mahsulot va daromadni ko'paytirish ustuvor bo'lishi lozim. Shu bilan birga, paxta xomashyosini chuqur qayta ishlash klasterlarda qo'shilgan qiymatni oshirish va moliyaviy natijalarni yaxshilashning muhim omili hisoblanadi.

Takliflar

1. **Xarajatlarni raqamli monitoring qilish tizimini joriy etish.** Har bir gektar bo'yicha o'g'it, suv, yoqilg'i, mehnat va texnika xarajatlarini elektron hisobga olish hamda rejalashtirilgan va amaldagi xarajatlarni o'rtasidagi farqni muntazam tahlil qilish lozim.

2. **Resurs sarfining ilmiy asoslangan me'yorlarini belgilash.** O'g'it, suv, yoqilg'i va boshqa moddiy resurslar sarfini ekinning real ehtiyojidan kelib chiqib belgilash orqali ortiqcha xarajatlarni kamaytirish zarur.

3. **Suv va energiya tejamkor texnologiyalarni kengaytirish.** Zamonaviy sug'orish texnologiyalaridan foydalanish suv sarfini, energiya xarajatlarini va mehnat talabini qisqartirish bilan birga hosildorlikni barqarorlashtirishga xizmat qiladi.

4. **Texnika va logistika xarajatlarini optimallashtirish.** Qishloq xo'jaligi texnikalaridan foydalanish darajasini oshirish, ularning bekor turib qolishini kamaytirish va tashish yo'nalishlarini maqbullashtirish orqali qo'shimcha xarajatlarni qisqartirish maqsadga muvofiq.

5. **Chuqur qayta ishlashga ustuvorlik berish.** Paxta xomashyosini faqat dastlabki qayta ishlash bilan cheklanmasdan, ip-kalava, mato va tayyor to'qimachilik mahsulotlari ishlab chiqarishni kengaytirish orqali klasterlarda qo'shilgan qiymat va rentabellikni oshirish lozim.

6. **Klaster faoliyatini kompleks samaradorlik ko'rsatkichlari asosida baholash.** Hosildorlik bilan bir qatorda mahsulot tannarxi, sof foyda, rentabellik, mehnat unumdorligi va resurslar qaytimini yagona baholash tizimiga kiritish taklif etiladi.

Natijada mazkur takliflarni amaliyotga joriy etish paxta klasterlarida ishlab chiqarish xarajatlarini maqbullashtirish, mahsulot tannarxini pasaytirish, qo'shilgan qiymatni ko'paytirish va korxonalarning moliyaviy barqarorligini mustahkamlash imkonini beradi.

Foydalanilgan adabiyotlar (Литературы/ References):

1. Food and Agriculture Organization of the United Nations (FAO). World Cotton Day: Cotton sector efficiency, value addition and sustainable development. FAO, 2025.
2. Kudratova I.T. Improving the Value Chain of Cotton Production. Economics and Innovative Technologies, 2024, Vol. 12, No. 2. DOI: 10.55439/EIT/vol12_iss2/a13.
3. Uzbekistan's Cotton Clusters in the Context of the Industrial Policy Debate. Journal of Agrarian Change, 2023. DOI: 10.1080/15387216.2023.2267093.
4. Makhmudov A.N. Improvement of Cluster System and Cost Accounting in Textile and Knitting Enterprises. Central Asian Journal of Innovations on Tourism Management and Finance, 2025. DOI: 10.51699/cajtmf.v6i2.880.
5. Khalikov T.L. Efficient Use of Resources in the Production Process Using the Example of Cotton and Textile Clusters. Green Economy and Development, 2025, Vol. 3, No. 2. DOI: 10.5281/zenodo.14890374.
6. Nasimov B.V. Optimization of Operational Processes by Cotton-Textile Clusters. Innovations in Science and Technologies, 2025.
7. Kudratova I.T. Analysis of Agro-Service Provision and Resource Utilization Efficiency in Cotton-Textile Clusters. American Journal of Biodiversity, 2025, Vol. 2, No. 6. DOI: 10.51699/ajb.v2i6.1121.
8. Berdiyev A.H. Production Costs in Cotton-Textile Agroclusters, Their Structural Changes and Economic Analysis. The Innovation Economy, 2026, Vol. 2, No. 1.
9. Berdiyev A.H. Prospects for the Integration of Cotton Raw Material Production and Processing in Cotton-Textile Agro-Clusters. Central Asian Journal of Innovations on Tourism Management and Finance, 2026, Vol. 7, No. 2. DOI: 10.51699/cajtmf.v7i2.1163.